

Bereczki Gábor 80 éves

„Bereczki Gábor 1928. március 24-én született Békésen. Békés falunak nagy, városnak kicsiny helység volt akkoriban – jó iskolákkal, gimnáziummal is, templomokkal; s évszázadok óta biztosított meleg otthont, valódi hazát s biztonságos megélhetést kemény kétkezi munka árán reformátusnak, katolikusnak éppenúgy, mint magyarnak, szlováknak, romának” (Domokos Péter: *Urálisztikai Tanulmányok* 2/1988: 15). Domokos Bereczki Gábor tanár úr 60. születésnapja alkalmából írta ezeket a sorokat, s immár tiszteletreméltó kollégánk és szeretett barátunk 80. születésnapja megünneplésére készülődünk. Az alábbiakban arról szólok, hogyan ismerkedtem meg Bereczki Gáborral, immár fél évszázaddal ezelőtt.

Mi Magyarországon nem találkoztunk, ő 1928-ban született, én '32-ben. Én Nagykanizsán végeztem az iskoláimat, ott érettségiztem, ő pedig Békésen. Bereczki Gábor viszonylag keveset tartózkodott Magyarországon az iskolái befejezése, a gimnázium elvégzése után. Beiratkozott ugyan a budapesti bölcsészkarra, de még egy év sem telt el, már a bukaresti egyetemen találjuk, ahol romanisztikát tanul. És amikor én az egyetemet elkezdtem, ő már végzett. Tehát elkerültük egymást. Nem is tudtam ő róla, sem ő nem tudott énrólam. Tehát Bereczki Gábor romanisztikát tanult, és dédelgette magában a gondolatot, hogy visszatér a finnugrisztikához majdan egyszer. Akkor nyílt erre lehetőség, amikor hazajött, és a Nyelvtudományi Intézetben helyezték el állásba. Utána Leningrádban lett aspiráns, majd meghívták vagy kinevezték tanársegédnek ugyanoda. Kandidátusi disszertációját Leningrádban védte meg. Hosszú ideig lektori tevékenységet is folytatott.

Tudományos pályájának alakulásában nagy jelentősége volt a Leningrádban eltöltött időnek. Az orosz metropolisban töltött idő alatt sajátította el a cseremisz nyelvet, és vált e nyelv egyik legkiválóbb kutatójává. Bereczki Gábor fizikai és szellemi munkájának az összekapcsolása révén vált a volgai finnugor nyelvek, elsősorban a cseremisz nyelv egyedülálló, pártját ritkító specialistájává. Bereczki tudományos hozzájárulása nélkül a cseremisz nyelv, de az egész finnugor nyelvtudomány is más képet mutatna, szegényebb volna. Bereczki Gábor munkáinak tagolódása nyilvánvaló: nyelvtudományi és műfordítói. A nyelvtudományban a következő témakörökkel foglalkozott: cseremisz nyelv, a volgai finnugor nyelvészet, etimológiai kutatások, és ennek részeként a finnugor–török nyelvi kapcsolatok.

Mi először '57-ben találkoztunk Leningrádban, véletlen folytán. Bereczki Gábor segített Kálmán Bélának – aki kevésbé tudott oroszul – vogul nyelvmestereket keresni, és tolmácsolt is neki. Később Kálmán Béla is megtanult jól oroszul, de ekkor még kellett neki a segítség. Úgy volt, hogy találkozunk, és én is hivatalos voltam a társaságba. Az Astoria szállodában találkoztunk össze Kálmán Bélával, a vogulokkal és Bereczki Gáborral. Az volt az első találkozásunk. Akkor már tudtunk egymásról, hírből ismertem, de még nem találkoztunk. Tehát én Kálmán Bélához mentem oda. Azt nem tudtam, hogy ott lesz Bereczki Gábor is, csak sejtettem, hogy ott lesz. Én Kálmán Bélával akartam találkozni, aki Debrecenből jött, és rövidebb ideig tartózkodott Leningrádban. Őt már ismertem Magyarországról.

Én ekkor Leningrádban az orosz és finnugor nyelvészeti ismereteimet igyekeztem bővíteni, egy hónapot töltöttem el könyvtárakban. Ekkor találkoztam Kim Kosztyin osztják nyelvemesterrel és más osztjakkal, de nagyon kevésel. Így gyűjtöttem nyelvi anyagot. A Kálmán Bélával való találkozás csak az ismerkedésünket szolgálta volna. Gábor barátommal nagyon megörültünk egymásnak, hogy végre megtaláltuk egymást, aztán az est folyamán elváltam tőlük azzal, hogy majd Bereczki felkeres. Akkor még nagyon sovány voltam, Gábor meg is jegyezte, amikor elbúcsúztunk. Attól kezdve minden évben találkoztunk, hiszen ő hamarosan hazajött Magyarországra. Én akkor még Lakó aspiránsa voltam, ő pedig a Beke Ödön számára létesített II. számú Finnugor Tanszéken lett docens. Én aztán elkerültem az egyetemről, úgyhogy nem dolgoztunk mi egy munkahelyen sosem. De ebben az időben alakult ki közöttünk a meleg, baráti kapcsolat. Olyan jó viszony, mintha gyerekkorunktól együtt lettünk volna mindvégig. Egymást támogatva dolgoztunk egész életünkben. Az érdeklődésünk közös volt: az etimológia, a permi nyelvek, a cseremis. Hagyományosan ő is, én is elsősorban alaktannal foglalkoztam és etimológiával. Az egyetemen, a Finnugor Bizottságban is rendszeresen találkoztunk. Volt idő, amikor Bereczki, Rédei és Domokos úszni jártak a Rudas fürdőbe. Minden héten egyszer, szerdán úsztunk, utána elmentünk a Gellért sörözőbe. Ezeket az úzásokat folytattuk éveken keresztül.

A kapcsolatunk mind a mai napig tart, munkánkról be szoktunk egymásnak számolni és megvitatjuk a vitás kérdéseket.

(A hangfelvételt készítette és lejegyezte: Salánki Zsuzsa)